

Volda University College

Terapeutisk arbeid i nyliberal kontekst

Tor-Johan Ekeland
 Professor dr.philos.
 Høgskulen i Volda og Molde

Volda University College

Aristoteles (384-322 f.Kr.):

Uten andre mennesker blir mennesket et monster

Volda University College

Eric From (1900-1980)

Mennesket – i alle tidsaldre og kulturer – står overfor det samme problem: hvorledes det skal overvinne sin adskilthet, hvorledes det skal nå frem til en gjenforening, hvorledes det skal sprengne individualismens snevre sirkel og gå opp i en transcendental enhet.

(Fromm, 1956/2003, s 16)

"Det må en hel landsby til for å oppdra et barn..."

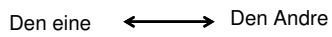

Sosialiseringas grunnskjema:

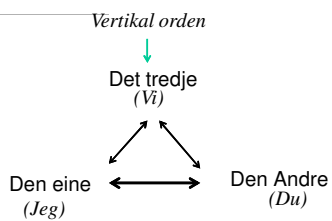

Sosialiseringens grunnskjema:

Kulturelt brudd: Eg og du utan vi – eller nedbygging av vertikal orden

---

Individ ↔ **Kultur**

- Hvordan forstår vi de menneskelige vilkårene i vår tid?
- Hvordan fortolker vi sammenhengen mellom individuell uorden og kulturell uorden?
- Hvordan oppstår (og forsvinner) våre ideer om hjelp/behandling?
- Hvordan tenker vi om makt, påvirkning og styring

Det lange repet:

- Differensieringsprosess
- Sekularisering
- Mobilitet
- Demokratisering
- Reproduksjonskontroll
- Likestilling
- Individuering
- Intimisering

1750 Det tradisjonelle Tradisjonssamfunn
1950 Det moderne Modernitet
2000 Det senmoderne Seinmodernitet

1980 Nyliberale samfunn

"Hvis man ikke kjenner fortiden, forstår man ikke nåtiden og egner seg ikke til å forme fremtiden" Simone Weil

Kontinuitet og brudd.....

Et blikk på makt

 Michel Foucault (1926-1984)

- Suverenitetsmakt
  - Keiser/konge (1600-1700 tallets Europa)
  - Brutal maktutøvelse (straff) viss hensikt skulle bekrefte suvereniteten
- Disiplineringsmakt
  - Maken inntar mer indirekte former (mot 1800-tallet)
  - Målet rettes mot lydighet/kontroll av individet
  - Panoptikon
- Styringsmentalitet (governmentality)
  - Maken både indirekte og internalisert
  - Styring som selvstyring

Governmentality:

«understood in the broad sense of techniques and procedures for directing human behavior. Government of children, government of souls and consciences, government of a household, of a state, or of oneself»

(Foucault etter Rose, O'Malley, Valverde 2006, 1).

 Max Weber (1864-1920)

The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism .

..about the relations between structures in societies and structures in persons (character) .....

tje@hivolda.no

Det nyliberale samfunn

- Avpolitisering av politikken
- Globalisering
- Ekspansiv marknadsløgg
- Frå borgar til kunde
- Nye kompetansekrav
- Svekkede institusjoner
- Individualisering
- Svekket sosial kontroll

"And, you know, there is no such thing as society."

(Margaret Thatcher, 1987)

Korleis endrar endringar oss?

Nyliberal kultur

Volda University College

Fra nomos til eros

- Svekket sosial kontroll
- Fra frelse til tilfredstillig
- Selvrealisering som plikt

Fra sosiale problem til individuelle vansker

- Styling av sjeler
- Skaping og mestrिंग av normalitet
- Fra politikk til terapi

Fra politikk til marked

- Markedsimitering
- Fra ledelse til styring
- Bruker som kunde
- Fra plikter til rettigheter

Fra profesjonelt skjønn til regelbaserte system

- Fra behandler til saksbehandler
- Deprofesjonalisering

”And, you know, there is no such thing as society.”
(Margaret Thatcher, 1987)

Nyliberal kultur

Volda University College

Fra nomos til eros

- Svekket sosial kontroll
- Fra frelse til tilfredstillig
- Selvrealisering som plikt

”And, you know, there is no such thing as society.”
(Margaret Thatcher, 1987)

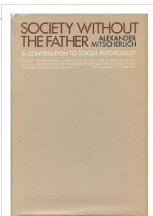
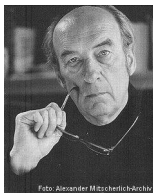

Volda University College

Alexander Mitscherlich (1908-82)

Fråver av vertikal orden

Volda University College

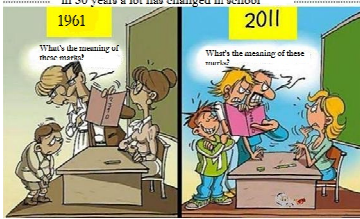

---

in 50 years a lot has changed in school

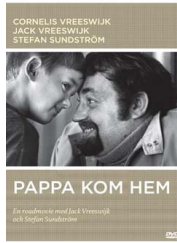

Terapeutane etterlyste far...

VOIDA UNIVERSITY COLLEGE

„men, var det denne?

VOIDA UNIVERSITY COLLEGE

Husmorfamilien

VOIDA UNIVERSITY COLLEGE

*Åtte øyne i hverandre.
Fire munnar rundt et bord.
Fire vegger kring en lykke:
Vesla, Påsan, far og mor.
Åtte hender heftet sammen
til en ring om stort og smått.
Herregud - om hele vide
verden hadde det så godt.
(Einar Skjæråsen)*

Dersom jeg ikke rekker å få ferdig middagen før husband kommer hjem fra kontoret, ifører jeg meg et av de nye forklærne, høye pumps og rød negllakk og distraherer ham dermed fra å legge merke til at jeg serverer ferdigsuppe.

Mine barn og dine barn

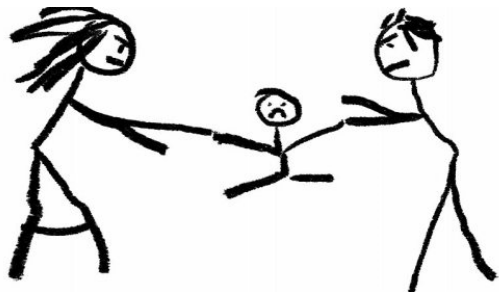

Polarisering: foreldreskap - parforhold

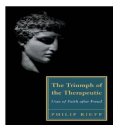

Kultur og karakter, jf Philip Rieff

- Den religiøse kulturen**
- Det utovervendte sjølv
  - Det religiøse mennesket
  - Livsmål: frelse

- Den terapeutiske kulturen**
- Det innovervendte sjølv
  - Det psykologiske mennesket
  - Livsmål: tilfredsheit

↓
(Bli som oss)

↓
(Bli deg sjølv)

Dagens unge er uten forbindelse til fremtiden så vel som til fortiden; den tradisjonelle vertikale relasjonen mellom unge og gamle er erstattet av en horisontal relasjon der de eldre – eksemplarisk: foreldre – ikke betraktes som noe annet enn ens like.

Foreldremandatet til å si «nei», til å sørge for en type negativitet som frustrerer unges higen etter omnipotens, og som på grunn av denne frustreringen er av uvurderlig samfunnsmessig betydning, er gått i oppløsning i en tid der de eldre mer og mer innhentes av kravet om å ligne de unge

(Vetlesen, 2011, 83)

 VOLDA UNIVERSITY COLLEGE

- The theory was that if children were allowed to learn in freedom, unconstrained by authority and unencumbered by value judgements, they would automatically develop into sound members of society (160)
-
- The idea that authorities is uperfluuous could only have been dreamed up by someone who,s never had a classroom of children to deal with (Verhaeghe , 2014, 164)

 VOLDA UNIVERSITY COLLEGE

Alasdair MacIntyre
AFTER VIRTUE
Third Edition

Et skifte frå etikk basert på fellesnormer til normer som tener individet

---

 VOLDA UNIVERSITY COLLEGE

Etikk lønner seg !

Jinseok S. Chun med flere (2013). How Does Corporate Ethics Contribute to Firm Financial Performance? The Mediating Role of Collective Organizational Commitment and Organizational Citizenship Behavior. *Journal of Management*, Vol. 39 No. 4, May 2013 853–877.

Den strategiske veremåten

Well, those are my principles, and if you don't like them, I'll change them!

Groucho Marx

Volda University College

Aftenposten.no

Slik er sjefens drømmekandidat

- Fakta: EFTERTRAKTEDE EGENSKAPER:
- Tallene viser i hvor mange stillingsannonser på Finn.no ordene opptrer:
- 1. Selvstendig: 4550
- 2. Fleksibel: 3082
- 3. Positiv: 2100
- 4. Strukturert: 1886
- 5. Initiativrik: 1582
- 6. Serviceinnstilt: 1149
- 7. Utadvendt: 1136
- 8. Nøyaktig: 1029
- 9. Engasjert: 823
- 10. Resultatorientert: 806
- 11. Kreativ: 733
- 12. Selvgående: 475
- 13. Pliktopplyllende: 472
- 14. Analytisk: 350
- 15. Ansvarfull: 305
- 16. Ambisiøs: 247
- 17. Disiplinert: 23

Volda University College

Frå "Life of Brian"

"We are all different"

Volda University College

Volda University College

"I 'am not!"

Volda University College

The end of the previous century marked the beginning of a radical new take on identity. People became responsible for perfecting themselves, for engineering their own success. ....identity became a very personal matter.. (Verhaeghe, 2014, 74)

Volda University College

Identitet og samfunn

- Akkurat når samfunnet bryt saman, blir identiteten oppfunnen. Identitet blir viktig som surrogat for fellesskap, blir ein "naturleg heim" som ikkje lenger finst i ei raskt globalisert, privatisert og individualisert verd... Identitet veks på fellesskapets grav, og blomstrar pga av sin lovnad om fellesskapets oppstandelse.

(Baumann)

Alle vil vere originale på same viset.....

VOILDA UNIVERSITY COLLEGE

VOILDA UNIVERSITY COLLEGE

Frå lydighetssubjekt til prestasjonssubjekt

Den vertikale ordens arkitektur:
Sjukehus, skoler, fengsler, kasernen, galehus

Prestasjonssamfunnets arkitektur:
Treningscenter, Kontorbygg, Banker
Flyplass, Kjøpesenter

VOILDA UNIVERSITY COLLEGE

Psychology Today

Jean M. Twenge, Ph.D., is Associate Professor of Psychology at San Diego State University, the author of Generation Me, and co-author of The Narcissism Epidemic.

The Narcissism Epidemic
Narcissism is on the rise among individuals and in American culture.
by Jean M. Twenge, Ph.D.

Endring i modal karakter?

Fortreningskulturen

- Den faste karakteren
- Internalisering av dygder
- Sjølvdisiplin
- Lojalitet
- Mild askese
- "Tvangskarakter light"

Merkevarekulturen

- Den fleksible karakteren
- Omgjengeleg/fleksibel
- Sjølvrealisering
- Strategisk veremåte
- "What's in it for me"
- "Psykopati light"

Gamle ideal: "gagns menneske"
langsiktig, stabil, lojal, andreorientert

Nye ideal: "selvrealisert menneske"
fleksibel, endringsvillig, resultatorientert, strategisk

The empty self (Philip Cushman, 1995):

- Nedbygging av sosiale fellesskap "tømer" sjølvvet og legg det ope for påfyll av reklamebransjen, profesjonsgrupper og konsumentindustrien
- Idealiseringa av det frie, sjølvforsynte og autonome sjølvvet er samstundes idealiseringa av konsumenten

---

 Michel Foucault (1926-1984)

Empowerment som Governmentality:

- styring gjennom selvstyring (*La conduite de la conduite*)
- Mål å bidra til "*the welfare of the population, the improvement of its condition, the increase of its wealth, longevity, health etc.*"

Niclas Rose

- Styring som påverknadsstrategiar: handlingsideal, strategiar og praktiske taktikkar slik at frie subjektet kan realisere fornuftige val som fremmer helse, velferd og lukke.
- Frå ytre til indre overvaking av sjølvvet- sjølvstyring
- Politikken blir terapeutisk
- "we will assist you to practice your freedom as long as you practice it our way"
- Frå "power to the people" to "therapy to the people"

Fra Gud til Gucci

Fridom:

- Identitet som opsjon – «det er opp til deg»
- Identitet (og sjølvrealisering) som kulturell plikt
- Identitet er ikkje noko som er gitt, ein fast storleik knytt til tradisjon etc
- Heile tida open for forhandling/reforhandling:
  - Eg kjøper – altså er eg
  - Kommersialisering av identitetsmarkørar
  - Kommersialisering av livsstil
  - Overflate som teikn
  - Avhengig av den andre sitt blikk

Bakside:

- Kontinuerleg overvaking av sjølvet – «sjølvstress»
- Grunnleggjande tvil – er eg bra nok, skam som risiko
- Identitetshavari – liding og diagnosar som alternativ

46

II Nyliberal sosial kontroll

Nyliberal kultur

Fra nomos til eros

- Svekket sosial kontroll
- Fra frelse til tilfredstilling
- Selvrealisering som plikt

Fra sosiale problem til individuelle vansker

- Styring av sjeler
- Skaping og mestring av normalitet
- Fra politikk til terapi

”And, you know, there is no such thing as society.”

(Margaret Thatcher, 1987)

Volda University College

Sykdom eller ondskap?

Diagnose?

tje@hivolda.no

Volda University College

Hvordan blir grensene mellom normalitet og avvik definert?

Psykisk helse Psykisk uhelse

Ikke **noe** er avvikende med mindre **noen** definerer det som avvikende

Input til psykiatridiagnoser er data om atferd, følelser og tanker – dvs. sosiale data, og sosiale data er alltid normative data

tje@hivolda.no

Volda University College

I praksis har vi overlatt det til psykiatrifaget

DSM-redaktør

“Anything you put in that book, any little change you make, has huge implications not only for psychiatry but for pharmaceutical marketing, research, for the legal system, for who’s considered to be normal or not, for who’s considered disabled,”

(Dr. Michael First, professor of psychiatry, editor the fourth edition of DSM)

tje@hivolda.no

Utvikling av moderne diagnossystem

DSM I: 1952 – 60 diagnoser

DSM-II fra 1968 – sterkt psykoanalytisk farga – 145 diagnoser

ICD-9 fra 1975 – impresionistisk

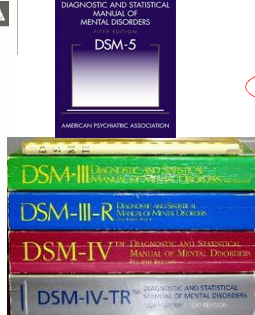
DSM-III fra 1980 - 230 diagnoser – (revolusjon meir enn revisjon)

DSM-III-R (1987): 292 diagnoser

DSM-IV i 1994: over 350 diagnoser

DSM 5, mai 2013: 15 nye diagnoser, noen gamle ut

Utvikling av en rekke skalaer diagnostiske skalaer: (GHQ, GAS, SADS, DIS, CIDI)

hivolda.no

«Forekomsten av depressive lidelser i befolkningen er høy, det er anslått at hver femte person i løpet av sitt liv vil oppleve depresjon. Verdens helseorganisasjon rangerer depresjon på en fjerdeplass over de ti lidelser i verden som medfører størst tap av livskvalitet og leveår. Analyser tyder på at depresjon er i ferd med å bli den ledende årsak til sykdom i den vestlige del av verden.

Depresjon er også en sterk risikofaktor for å falle ut av inntektsgivende arbeid i kortere eller lengre tid, og en viktig medvirkende faktor til uførhet. Depressive lidelser har store personlige omkostninger for dem som rammes og for deres pårørende. I tillegg fører depresjon til store økonomiske og samfunnsmessige omkostninger, først og fremst i form av tapt produktivitet, tapte skatteinntekter og økte trygde utgifter.

Spørsmål: Har vi blitt meir deprimerede eller har diagnosen(e) blitt meir depressive?

tje@hivolda.no

Vil sykmelde friske barn
 Av Elin Fuglset, Mozon 19.04.2007 kl. 09:32 Kilde: VG NETTtips en venn

Danske foreldre krever psykiatriske diagnoser på sine friske barn. Høye prestasjonskrav må ta noe av skylda, mener norsk lege.

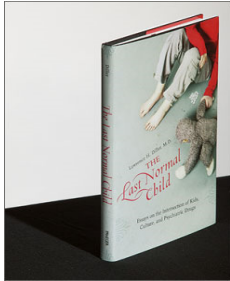

Parents push the new abnormal

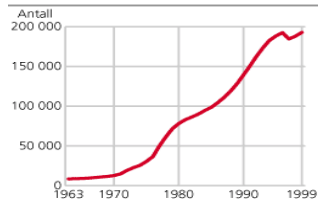

Institusjonalisering av barndom

Figur 4. Barn i barnehage i Norge. 1963-1999

Kilde: Statistisk årbok 2001, Statistisk sentralbyrå.

Hunting down the «normal» child»

tje@hivolda.no

Bekymringsindustrien

(Pettersvold og Østrem 2012)

LDA UNIVERSITY COLLEGE

Det samles i dag inn enorme mengder personopplysninger om små barn. Hensikten er å identifisere avvik fra det normale og forebygge antisosial adferd i fremtiden. Enkelte forskere hevder at de kan identifisere potensielt kriminelle ved spedbarnsalder (...) ... at det er mulig å peke ut fremtidige NAV-klienter i barnehagen.

(Pettersvold og Østrem, Morgenbladet 1227)

Bekymringsindustrien

(Pettersvold og Østrem 2012)

LDA UNIVERSITY COLLEGE

«Skjemaene vi har sett på, forteller at en normal treåring kan sitte i ro på plassen sin, leke uten å avbryte andre, kle på seg selv og dekke på bordet. Hun eller han skal være selvstendig, renslig og enkel å ha med å gjøre. Barn skal kunne dele med andre, rydde på plass leker, følge instruksjoner, kle på seg i riktig rekkefølge og ha et bevisst forhold til faste rutiner. De skal kunne konsentrere seg om en aktivitet, men ikke bli så opptatt av noe at de ikke "takler overganger" og villig rydder opp etter seg når de har lekt.

Det samme mønsteret går igjen: Man leter etter et "normalt barn", men rammene for hva som er normalt, er så trange at et hvilket som helst barn risikerer å bli definert som avviker. Det er lett å få merkelappen "mestrer ikke".

Den nye strategien

VOLDA UNIVERSITY COLLEGE

Screen and intervene

DIAGNOSTISERE: Professor Andrew Chanen fra Melbourne University mener behandlere bør stille diagnosen borderline personlighetsforstyrrelse også når pasienten er under 18 år.

Vil gripe inn tidlig

– Vi må tørre å diagnostisere unge mennesker med personlighetsforstyrrelse slik at de kan få den hjelpen de trenger, sa professor Andrew Chanen da han deltok på Schizofrenidagene i november.

Dagbladet.no

- Beskjedenhet kan forebygges

Beskjedenhet kan gå over i sosial angstlidelse, som er den tredje mest hyppige psykiatriske lidelsen - etter depresjon og rusproblematikk.

- Men det er sånn at sosial angstlidelse i barndom kan føre til rusproblematikk og depresjon i voksen alder. Så det ser ut som beskjedenhet er en forløper til veldig mye, sier Aune.

20 % av alle nyfødte har dette i seg: Hvis du løfter opp seks uker gamle barn foran et ukjent ansikt, så vil en av fem snu seg bort (overraskelsesrefleks).

AMK Hordaland

Skal oppdage psykiske problemer hos spedbarn

Forskningsprosjekt skal oppdage psykiske problemer hos spedbarn.

- Det er ikke så lett å oppdage, men man kan merke det nesten fra de er nyfødte at de strever med noe og ikke har det optimalt, sier psykolog og spedbarnsforsker Hanne Cecilie Braarud. Blir ikke psykiske problemer hos spedbarn fanget opp tidlig, kan det føre til psykiske lidelser som voksen.

Allan Frances, tidligere leder av DSM IV-komiteen

saving
nor-mal (nor-mal) 1. an insider's revolt against out-of-control psychiatric diagnosis, DSM-5, big pharma, and the medicalization of ordinary life

Allan Frances, M.D.
 Chair of the DSM-IV Task Force

"As chairman of the task force that created the current Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-IV), which came out in 1994, I learned from painful experience how small changes in the definition of mental disorders can create huge, unintended consequences. (...)"

Our panel (...) inadvertently contributed to three false "epidemics" - attention deficit disorder, autism and childhood bipolar disorder"

http://acrosstribune.com/newopinion/article_5434bbae-27c3-11d4-bd13-001cc4c002e0.html

tje@hivolda.no

Hva gjør diagnoser?

Offisielle og latente funksjoner

<p>Offisielle</p> <ul style="list-style-type: none"> • Behandling • Tilgang på ytelser • Juridiske • Forsking • Helsestatistikk • Økonomistyring • Tilsyn, accountability 	<p>Latente</p> <ul style="list-style-type: none"> • Profesjonspolitiske • Kommersielle • Sosial kontroll • Stigmatisering • Legitimitet • Identitet • Ideologiske
---	---

tje@hivolda.no

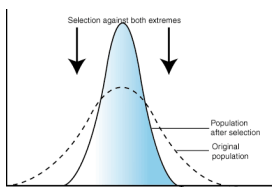

Normalitet under endring?

tje@hivolda.no

Fag og ideologi

Individfokus:

- Avgrensning og identifikasjon (diagnose)
- Legitimerer administrasjon av problem, sosial kontroll
- Avpolitisering (fra sosiale til individuelle problem)
- Selvteknologier som løsning

Kontekstfokus:

- Vanskeleg avgrensning
- Relasjonelt
- Involverande
- Endar i "politikk"

Thatchers *..and, you know, there is no such thing as society* har blitt en selvpoppfyllende profeti

---

Nyliberale styringslogikker

Nyliberal kultur

Fra nomos til eros

- Svekket sosial kontroll
- Fra frelse til tilfredstilling
- Selvrealisering som plikt

Fra sosiale problem til individuelle vansker

- Styring av sjeler
- Skaping og mestrning av normalitet
- Fra politikk til terapi

Fra politikk til marked

- Markedsimitering
- Fra ledelse til styring
- Bruker som kunde
- Fra plikter til rettigheter

"And, you know, there is no such thing as society."

(Margaret Thatcher, 1987)

Modernisering

”Et enklere Norge”

Moderniseringsministeren

VOIDA UNIVERSITY COLLEGE

- 24. juni 1999: Regjeringen lanserer programmet ”Et enklere Norge”
- Det er satt i gang en nasjonal dugnad for å rydde opp ....
- Regjeringen er klar over hvilken byrde innrapporteringen til det offentlige innebærer.
- Også helsesektoren er pålagt store innrapporteringsplikter.
- **Helsepersonell skal behandle pasienter fremfor å fylle ut unødvendige skjema.** Derfor vil regjeringen gjennomgå skjemabelastningen i helsesektoren.

VOIDA UNIVERSITY COLLEGE

”Retningslinjer for retningslinjer”

Veileder for utarbeidelse av kunnskapsbaserte faglige retningslinjer i helse- og omsorgstjenesten

Ekstern høringsutkast 9/2011

Skal vi rette oss etter all galskapen?

- ”Det er iboende motsetninger mellom de pålagte organisasjonsprinsippene innen rusreformen og forutsetningene for gode behandlingresultater.
- Det utvikles ”bottom-up”-strategier blant helsepersonell på tvers av nivåene for å dempe skadevirkningene av ”top-down”-tiltak som hindrer kontinuitet i behandlingen.”

» Sverre Nesvåg og Terje Lie, The Norwegian Substance Treatment Reform. Between New Public Management and conditions for good practice.

VOIDA UNIVERSITY COLLEGE

Legeoppnop mot Støre - mener helsevesenet forfaller

VOIDA UNIVERSITY COLLEGE

MASSIV MOTSTAND: I en kronikk kalt «**Ta faget tilbake!**» oppfordrer ti leger kolleger over hele landet til å vise sin motstand mot regjeringas sykehuspolitikk.

Det kraftige legeoppnippet kommer i form av en artikkel i Tidsskriftet for Den norske legeforening.

Legene er ikke nådige i sin beskrivelse av hva som er galt i helse-Norge anno 2013: Kvaliteten på tjenestene er blitt dårligere.

- Byråkratiseringen spiser opp ressursene.
- Politikerne «invaderer» legenes praksisfelt.
- Presset fører til «moralsk forfall».

— Det er nå en tillitskrise i helsevesenet mellom helsepersonell på den ene siden og politikere og byråkrater på den andre, sier kronikkforfatter og overlege Torgeir Bruun Wyller.

— Den har oppstått fordi ledelsen ikke viser oss tillit, de skal detaljstyre oss på alle nivåer.

---

debatt **Mistillitens pris**

En ny redaksjon gjør det etter valget 2009 til en virkelig oppgjør med det norske statsapparatet.

Vi må ta et grunnleggende oppgjør med den kollektive offentlig tjenesten, skriver SV-oppsettene.

SVES innlegg

Helsevesenet må ikke bli et ferdig sett for å bli en merkevare og et uttrykk for status. På den annen side, helsevesenet og omsorgen på sykehusene skal fortsatt være et uttrykk for et menneskelig og sosialt ansvar og kontrollsystem.

Mittene og vestene

Det er en utfordring å finne en måte å gjøre det på som er både effektiv og billig. Det er en utfordring å finne en måte å gjøre det på som er både effektiv og billig. Det er en utfordring å finne en måte å gjøre det på som er både effektiv og billig.

Beholdt til

Beholdt til... Beholdt til... Beholdt til...

Pålagt ansvar

Pålagt ansvar... Pålagt ansvar... Pålagt ansvar...

Revisjonen må ta selskapet

Revisjonen må ta selskapet... Revisjonen må ta selskapet... Revisjonen må ta selskapet...

VOIDA UNIVERSITY COLLEGE

Julian Le Grand has been the Richard Titmuss Professor of Social Policy at the London School of Economics since 1993. From 2003 to 2005 he was seconded to No 10 Downing Street as Senior Policy Adviser to the Prime Minister.

VOIDA UNIVERSITY COLLEGE

The mistrust model—perhaps more familiarly known as command-and-control—can take various forms, but all versions of it have fundamental similarities: a hierarchy of control, with direction from the top, coupled with external rewards or penalties for those complying or failing to comply with the central directives. Under the mistrust model, staff cannot be trusted to do their job properly without outside intervention; they have to be provided with external incentives to do it.

International Public Management Journal 2010.13:56-71. downloaded from www.tandfonline.com

---

Refleksiv styring

".....en rejerings opgave i minde grad kommer til at dreje sig om at styre sociale og økonomiske processer, som er ydre i forhold til den selv, men snarere kommer til at handle om at sikre den sociale og økonomiske styrings egne institusjoner og mekanismer." (Dean 2008:273)

Liberal disiplinering

"Styring er, om man vil, blevet mere mangfoldig, diffus, faciliterende og myndiggørende. Forunderligt nok er den imidlertid også blevet mer diciplinær, stringent og straffende. (Mitchell Dean 2008:271).

Prestasjonsteknologier

- Designet for å trenge igjennom den lukkede ekspertise som profesjonene representerer
- Formål er å gjenskape tillit, tilregnelighet, gjennomsiktighet og demokratisk kontroll med virksomheter og faggrupper.
- Forutsettes at det ligger en kultur av mistillit til profesjoner og institusjoner
- Staten bruker brukernes rettigheter som kriterium i evalueringen av fagpersoners prestasjon og fungere samtidig som en teknikk, der myndighetene kan få innsyn (Dean 2008:268).

Volda University College

Profesjonsutøvelse mellom autonomi og styring

Volda University College

Nyliberal kultur

"And, you know, there is no such thing as society."
(Margaret Thatcher, 1987)

- Fra nomos til eros**
  - Svekket sosial kontroll
  - Fra frelse til tilfredstillning
  - Selvrealisering som plikt
- Fra sosiale problem til individuelle vansker**
  - Styring av sjeler
  - Skaping og mestring av normalitet
  - Fra politikk til terapi
- Fra politikk til marked**
  - Markedsimitering
  - Fra ledelse til styring
  - Bruker som kunde
  - Fra plikter til rettigheter
- Fra profesjonelt skjønn til regelbaserte system**
  - Fra behandler til saksbehandler
  - Deprofesjonalisering

Volda University College

KLASSEKAMPEN Venstresidas dagsavis

KRONIKK
Janne Holgen Friberg

«Jeg er en faglig engasjert psykolog. Det jeg ønsker, er å utøve faget mitt på best mulig vis, i tråd med rådende forskning, til nytte for pasientene. Den gjeldende styringslogikken hindrer meg i dette.»

En psykologs bekjennelse.....

Når jeg som arbeidstaker blir vurdert ut fra produksjonstall og turnover, ikke reell kvalitet, påvirker det mitt fokus. Jeg blir mer selvopptatt og mindre engasjert i pasienten. De «vanskelige» pasientene lager problemer for min måloppnåelse, og jeg blir fristet til å omtale dem som «umotiverte» eller «behandlingsresistente». Dette er holdninger som åpenbart ikke fremmer kvalitet og brukermedvirkning.

Resultatet er at byråkratiske behov for kontroll, forutsigbarhet og økonomistyring hele tiden ender med å trumfe faglige vurderinger. Det fører til løgnaktighet i systemet, tilslører de faktiske prioriteringene vi gjør, og presser ansvaret for disse nedover på den enkelte behandler, mens øverste politiske ledelse har ryggen fri til å love «flere og bedre» helsetjenester til alle.

(Janne Horgen Friberg Psykolog, Psykologi, 2015, 52, 522-23)

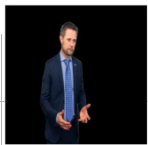

«Vi kan ikke la psykologens behov for autonomi definere hvilken behandling pasienten skal få»...., sier Høie

Tidsskrift for Norsk Psykologforening, 49, 5, 2012, s. 482-485

Fra autonomi til accountability

" Historisk sett har den profesjonelle hjelper kunnet utøve sitt yrke basert på fagkunnskap og generelle etiske retningslinjer, uten sterk politisk eller administrativ kontroll. Autonomien var basert på tillit, legitimert ved helseprofesjonenes moralske forpliktelser og uformell kollegial kontroll. Den offentlige kontrollen lå først og fremst i lisensieringen. Tanken var at minst mulig av ytre begrensninger skulle hindre den profesjonelle hjelper å ta beslutninger på grunnlag av fagkunnskap, praktisk erfaring og etiske vurderinger. Til dette krevdes frihet til å utøve individuelt faglig skjønn" (Lian, 2003)

 Endra rammevilkår

 Volda University College

"De politiske tiltakene har, sammen med ny kunnskap og teknologi, ført til grunnleggende endringer i rammebetingelsene for helseprofesjonenes virke. Innskrenkning av helseprofesjonenes faglige frihet er en av disse."

(Lian, 2003)

 PROFESSIONS & PROFESSIONALISM

 Volda University College

Vol 5, No 1 (2015): Special Issue: Professional Satisfaction and the Quality of Medical Care

Både i Norge og andre vestlige land uttrykkes bekymring for at helsetjenesten styres i feil retning.

Fagfolkene hevder at kvaliteten på pasientbehandlingen lider under nye styringsystemer, og at legene og andre helseprofesjoner blir mindre tilfredse i jobben.

 Tilsynslogikken

 Volda University College

- Fra autonomi til "accountability"
- Fra "lukka rom" til transparens
- Fra tillit til overvåking

Implikasjon

- Skal dine handlingar kunne etterprøves må de være dokumenterte
- Kan bli viktigere å dokumentere at ting er gjort på rette måten, enn at det er "godt gjort"

- Stort press på standardisering
- Økende manualisering
- Styringsinitiativ for å regulere bruk av metoder

Vil trygge tjenestene med styring og standardisering
 Publisert: 03.04.14 - Sist endret: 03.04.14
 Av: [Per Halvorsen](#)

Jan Fredrik Andresen
 – Trygge helsetjenester, sier Jan Fredrik Andresen. Det er det samfunnet vil ha. Og da trengs mer faglig styring og standardisering enn vi har i dag. Budskapet var entydig da Helsetilsynets øverste leder møtte psykologer i ledelse 3. april.

«Individualiseringsmyra»
 Andresen ønsker seg mer standardisering i helsevesenet. Det gjør han av hensyn til pasientene.

Andresen ønsker seg et helsevesen som går mer i takt. Helsearbeidere som i større grad er produksjonsarbeidere og forvalter mer standardiserte prosedyrer.

Ikke bare er det forutsigbart for pasienten. Andresen mener det også gir grunnlag for spennende faglige utfordringer fordi man dermed får anledning til å evaluere hvordan hjelpen faktisk virker ved hjelp av et stort materiale.

(<http://www.psychol.no/Foreningen/Nyheter-og-aktuelt/Aktuelt/Vil-trygge-tjenestene-med-styring-og-standardisering/>(language)/no-NO)

Autonomi:

- Skille mellom profesjonsautonomi (relasjon til samfunnet) og klinisk autonomi (relasjon til pasienten)
- Klinisk autonomi: at terapeut i samarbeid med pasient kan gjøre fornuftige val
- Pasientens autonomi er forutsettes av behandlerens autonomi
- Tradisjonell begrunnelse:
  - Esoterisk kunnskap
  - Tilpassa behandling
  - Etikk – verne pasienten mot andre interessentar

*Brukermedvirkning innebærer mer autonomi til brukeren.
 Hvordan skal den realiseres i møte med hjelpere som har fått mindre autonomi?*

Det er klart at et nødvendig monn av faglig autonomi er viktig. Men total terapeutstyring blir galt. Vi har et ansvar - hva heter det på moderne norsk: accountability - først og fremst overfor klienter, men også overfor de som betaler for tjenestene våre. Vi kan ikke la terapeuters autonomi gå foran klientenes beste. (Bufdir, 2010, s. 22)

Når staten vil være terapeut

En diskursanalyse av prosjektet «Brukerrettet kvalitetsutvikling i familievernet»

Ter-Johan Ekeland
Professor, Høgskolen i Volda, tje@hivolda.no

Åse Aurdal
Familie terapeut, Familievernkontoret i Ålesund, ase.aurdal@buferstat.no

Ingrid Myklebust Skjelten
Familie terapeut, Familievernkontoret i Ålesund, ingrid.skjelten@buferstat.no

Sammendrag
Modernisering av offentlig sektor har pågått lenge. Spesielt i helsesektoren har nye styringsmåter uløst profesjonenes faglige frihet og autonomi. Nå har disse prosessene også innhentet familievernet. I denne artikkelen presenterer vi en diskursanalyse av kvalitetsutviklingsprosjektet «Brukerrettet kvalitetsutvikling» i familievernet som eksempel på nyliberal styring.
Nøkkelord: Brukermedvirkning, familierapi, diskurs, accountability, autonomi, styring

When the State wants to become a Therapist. A discourse-analysis of the project «User-oriented development of quality» in Family Counseling.

Bufdir (2008): Bedre og bedre dag for dag
Et kunnskapsbasert familievern som driver forbedringsarbeid grunnlagt på brukernes perspektiv:

“Terapeuter som utøver et oppdrag for det offentlige må tåle mer overordnet inngripen og styring i behandlingssamtalene enn klienter. Sagt på en annen måte: **Det som er bra for klienter oppleves ikke nødvendigvis bra for terapeutene**, og i den grad det er kryssende interesser må terapeutene vike plass for klientene.” (s. 15)

(Ekeland, Aurdal, Skjelten, 2014)

Staten som "terapeut"?

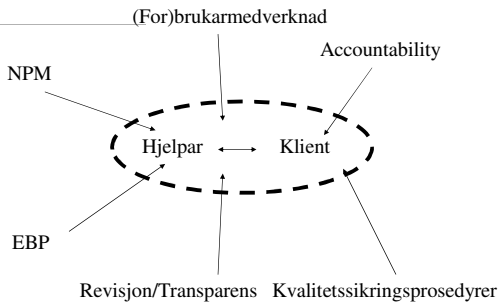

Press frå utsida

- It's ironic that a workplace full of highly qualified psychiatric professionals is organized in a way that conflict with every single finding of psychological study of motivation (Verhaeghe, 2014, 226)

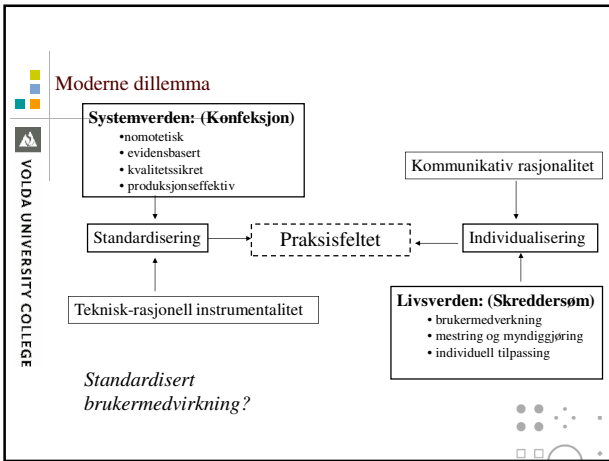

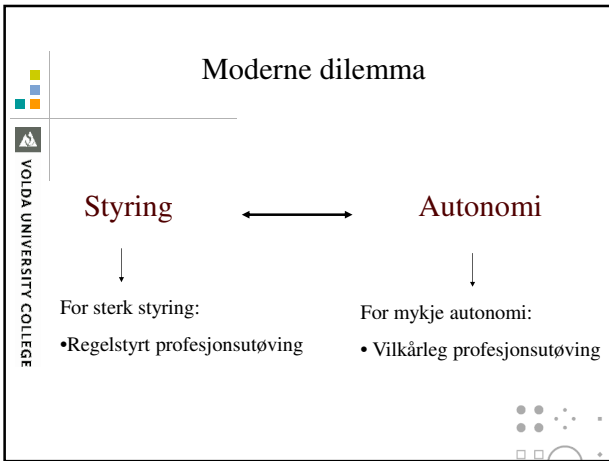

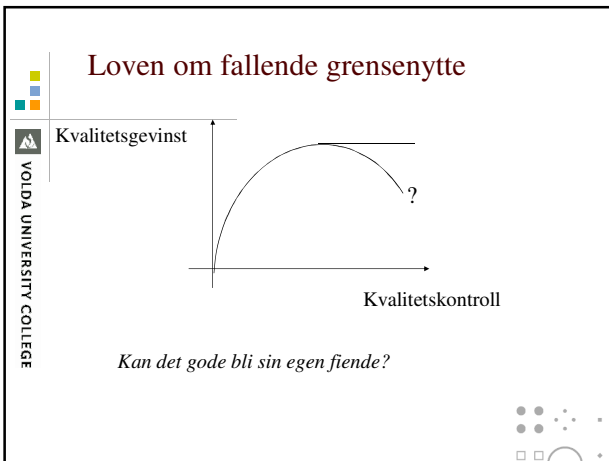

VOLDA UNIVERSITY COLLEGE

Når keisaren snur ryggen til.....
Gjer det som er fornuftig

VOLDA UNIVERSITY COLLEGE

There are hopes.....

tje@hivokda.no

VOLDA UNIVERSITY COLLEGE

So,...

Always look at the bright side.....

TAKK FOR MEG!
